

руйи)сиз мұаэффогий)тлө өз эксини тат-
тышдыр:

Бағчаларда ачыр күл,
Фрофлариндәр көңүд,
Учур думан, гөм, кәдәр,
Шан-шән отур һәр бүлбүл.

...Баһар ел)дликчө ияв,
Елии кефи олур саз.
Әкир, бичәр һәвәсәлө
Дејир: «Вар ол, көзәл Јаз».

А. Сәһһәт бөлүк нөһәрәтлә табият
ше'рлариндә инсан һөјәти вә чәми)тлө
бағлы олан ичтимаи мәсәләләри мө'наләг
дырмишдыр. Онуи «Јај кеһәси» ше'риндә
бүркүтлү, дарыҗдырычы Јај кеһәсини
тәрәпсүмү илә әкинчә нө бичинчәләри
Јорғулдугуни, әкинчә гызмынн нараһәт
аиларыны, «нә чүтү, нө котаны, нө кә-
ли» олан јохсулларын кешмәкешли тәлә-
Јинин тәсири бир-бирини тамамламыш-
дыр.

Истәр А. Сәһһәт вә истәрә дә А. Ша-
и фәсиләләрини һәмәсына мүрачәт ет-

миш, һәр чүр арзу, мејлә вә һадисәләри
бүтүн мүрәккәбләр илә мө'наләндирмә-
га чәлишмишлар. 1908-чи илә Сәһһә-
тин дәр фәсилә—Јаз, Јај, пәјмә, гыш һаг-
гында Јадыгы силәсәлө ше'рләриндә
1905—1907-чи илләр буржуа-демократ-
тик ингилабынын мөүдбуй)тәндон сон-
аваккә Јаранын туттуи мөкәддә мөүј)и
ишәртәндирәлимишдыр. Баһарын «Јерин,
көјүн һавасыны» гызмындырдыгыны, хә-
ләнгин либасыны дөһнәндирдәј)ини» көстө-
рән шәири, шубһәси, табиятин бу ојан-
ма сымасында дүңянын мөһзәрәсини Је-
ниләшдирмәј)ә гадар олан габагычыл идеја-
ларын мө'наләндирәлмәсына сәј) көстө-
рини «Гырмыш алов сачын Јај фәсилә-
нин характер чәкилләри вәситәсизлә меј-
дана чыхан иртнәчы, әксингиләби гувә-
ләрин Јаратдыгы вәзи)әтин мөһзәрәсти
чәкимә мәсәдәлә исти Јај һавасынын
гушларын сәсини кәсдәј)ини, «Һавада бир
сөрилдик» Јарандыгыны көстөрмиш, сир-
волик шәкилдә кәләчәк вәзәфәләри, зару-
ри һазырылг ишләрини мөүј)әнәндир-

мишдыр:
Бичәр бичинчи арпаны; дөјәр әкинчи
хырмыны
Чуваал-чуваал дөјүб Јагар әкинчи арпа-
буданы.
Әкир ки, Јајда зәһмәти әкинчинни
лиләд олур,
Зијад олурса, гыш күнү о да о гәзәр
шад олур.

Сәһһәтин марагы пејзаж күчүмәси
олан «Шамаһы зәлзәләсә» ше'ринин илк
мисраларында шөһәрин сәкии һөјәти тәс-
вир едилир. Әслиндә ивә шәири бунула
«башарини руһна сирәјәс етмиш» сүку-
әти көстөрир. Вураданы «сүкуәтә —
нө'изни сүстлүк, чөһәләт Чөлд Мәммәд
гулузәдәнин кләсини шәкилдә адилядыр-
дыгы «дәшәбәшлә» мүнәти демокндр.
Тәјд етмәк ләзәмдәр ки, шәири һөһини
мөһзәрәни «Олу шәһәр» (1912) ше'риндә
бүтүн тәфәсиләт илә әк етдирмиш,
«сүитү сүкуәтин һөһмәрәни» олдуғу бу
шөһәрин «өдү диләрләрини» дүңядакы
«шуриши-мөһшәрдөн» баш чәхәрмәдгә-
ләрынн инадырдычы шәкилдә үмүмиләш-

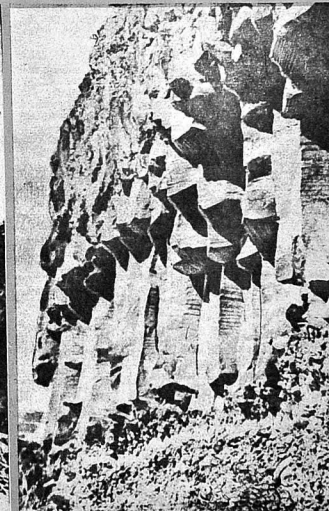
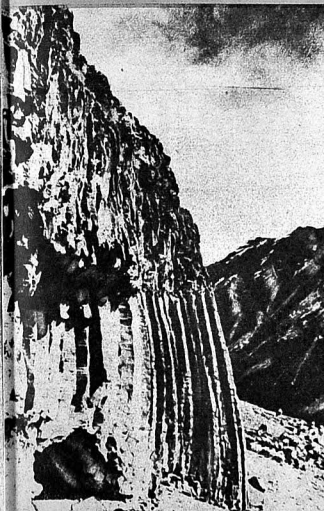
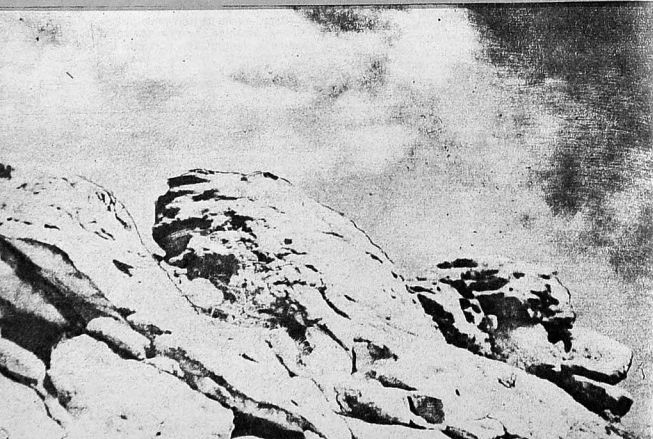
дирмишдыр.
Бүтүн булар бир дава тәсдиг едир ки,
әркии бәйләнгичәндә романтик лирикә-
дә нөһәж лирикәси хәлпә гувәтләвиш,
ше'рин бу голуни өзүнмөхәсус әи'излә-
ри формалашышдыр. Лириканы зәк-
кәтләшдирән һәмин әи'изләр Азәрбајҗән
совет һөһијәсизлә Јаратдычы шәкилдә
давам етдирәлимишдыр. Һөјәтә олдуғу ки-
ми, үмүмиләшмиш шәкилдә көстөрмәдә
сәиәтләрын гариһәсында јени үңгүләр
ачан сәсиәлиг рәализми Јаратдычылыг
методу јени лирикәсыны әсәтири үң-
сүрләрдән вә рәизләрдән киләс етмәј)
көшиш имкән Јаратмыш, табият бүтүн чә-
зәбәдәрлиги, әтри, рәһијәси илә һөһи-
јәли мөвсуһи чәрикләшдир. Халг
шәири Сәмәд Вүргүнү ашагыдакы ил-
һамлә мисралары пејзаж лирикәсини
индики јени мөзәнуһу үмүмиләшмиш
шәкилдә мө'наләндирәр:

Баһар нө хәш кәләр, руһа дад верир,
Хәјәлә, дујуја тоғтәндә верир,
Вар олсуи ше'риниз, шәириларини,
Һәр күдә, чичәјә тәзә ад верир.

Иса БӘБИВОВ.

ГАЈАЛАРЫН НӘФМӘСИ

Фотолар һ. Мейдјевиндир.

тоғди иштаат кыялы, 29,6 физиканы
исе иштаат көчү ташкыч эдир.

Өрмөкчү ошан кыпсе жатагалары иштаат-
да, семет санајесинде, тобоботда иста-
фада етмак үчүн жүксөк сајефиллети хам-
ма сайылар. Соң илдерде тикнетиш иш-
ларинде ашырыла тэмиздешме иле ала-
гөдөр үстүк материалларын бөлүк еш-
тијак дуулуур. Бела ки, һөмиңи материал-
лар јерин дајаз гатарында олдуру үчүн
истесала чабл едилмес, учулугу, оди-
даамыллыгы, һөмиңини коюла көрүтү-
шү иле дикер тикнетиш материалларын-
дан фарглөйөр. Ондар мүлкүн өз сона-
салдырыны, көрүтүлөрин, стундарын
улаамасында кешин тобтөн едилер. Өра-
зилдең комплекс хамма һесаб едилер
даш дуз жатагаларынын эшерини тобтөн
өз чөрафи ваннјоти, кимјөни таркибин
исн жүксөк қөстөрчилеро малик олдысы
итгисиди чөһөтдөн хөјли сөрфалды
дир. Нахчыван даш дузу гатыштылардын
төмиңлөндөндөн соңра јейитиш, хү-
сусила консера санајесинде ишәдилер.
Кимја санајесинде исе ондан сода, хлорид
туршусу, натриум, поташ, хлор өз баш-
та кимјөни маддалар алмак мүмкүндүр.
Даш дуз истагаларына, электротехника,
тобоботда, азот итесәсалдыа, һөмиңини
тохучудула өз с. истафада едиле билер.

Мухтар республикада фадмаля газым-
тыларын эңкилјилеине бахмјарага, он-
лардын истафада дөрөчөсө ашагы санај-
јөдөдир. Полюметалла эңкилј Парачагај
жатагаларында сөмәрлөн истафада үчүн
маданларарасы јол шөбөксөн јарадыла-
мыс ванчөдир.

Гејд етмак лазымдыр ки, Парачагај
мөдонидо филзә сафлашдырыла аман

фабридаң атан тоңларла чирки сулар-
ыны таркибиндеји санаје эһмиңјоти
элементларың истафадасын галымсы мә-
судлардыгы ашагы дүниһосинө сабөб
олуур. Јабулук элеми-техникни таргитини
исн жүксөк ишкышафы санаје сајелөриңо
ошан тобобаты тәһини етмак өз мәһсу-
лардыгы артырмак мәгсөдилә хаммаһын
таркибиндең элементларын комплекси
әһмәдиль тәһини едир. Бу бахмјадан да
Парачагај филзәсафлашдырма фабри-
кинда чирки суларын таркибиндең
элементлардын сөмәрлөн истафада үчүн
стундарынын тикнәлөсө өз лаборатори-
янын тикнәди мәгсөдујугу оларды. Бу
мәсәлән һәлли өәлујүдө тобөтини
муһафизә иле әлағати бир сәра мәсә-
ләрини һөјата кечирилмәсине эһмиң ја-
реддәдир.

Итесәсалың перспектив ишкышафанда
эрасини минерал суларла эңкилјиди
мүһүн эһмиңјот касб едир. Апардыла
республикада көрө, мухтар республи-
кида 40-ә һәкмиң баласы даһил едил-
мәһини минерал су булаглары вар. Он-
ларын мүлчәһини эһмиңјоти бөлүкдүр.
Һөмиң булаглары итесәсала чабл едил-
мес үчүн даһи һөбөдә Нахчыван ИССР-
да муһун-яра итесәсал едәмак авәдуду
тикнәтинини сүрәтләндирилмәсине мүһүн
итгисиди проблемәрдән оларар гаршы-
ла дүрүр. Бу мәсәләни һәлли минерал
суларын итесәсал сәвијесини жүксөлт-
мәһини тәһир етмакка барабар, әразда
60-и јейити санаје мүһүссәләриниң тә-
лоббатын тәһин едәр.

Сәид МӘММӘДОВ.

Азәрбајҹан ССР ЕА Чография Исте-
тутуунуң сәми кичисә.

ТӨӨРӘРЕДИМӘӨЗ чәзибәдәрлыга,

Јүксөк естетик мәһис. ва тәһирә ил-
кил ошан тобөт, әдәбијатимызын
икнишаф марһәләриндә сөз усталары
илһама чагырышыр. Буна көрөдир
ки, пејзаж лирикасы чөхөрсин Азәрбај-
ҷан исе ривини мүһүн тоқларында бири-
ни тәшкил едир. Халг јардычылығын
илкин марһәләриндә тобөт мотивла-
рында әсәтири гүһә, сонрамы дөврләрдә
исе гөбрыһанларын руһни-психологик вә-
ләнјотларынн тоқдәмиңи ишкын јарадан
әвәришлик бәдин мәгәд киши истафада
олунымдур.

XX әсрин әвәлләриндә пејзаж лирика-
сыны мејданы хөјли кешилләдиҹидир.
Бу дөврдән етибарән бир тәрәфдән Азәр-
бајҹан тобөтиниң чәзибәдәр мәһәзәлә-
ринин поетик рәссамлыгы, чикә тә-
рәфдән исә тобөт һөјата, чөмиңјот һә-
дәсләри иле вәһдәтә гәләмә алынмыш,
романтизм әдәби чөраһыныни хусусијот-
ларини үјүгү оларар тобөтә мөхүсе һәд-
сә, раик өз дөтәләр лирикада ромәнла-
ндырылышдыр.

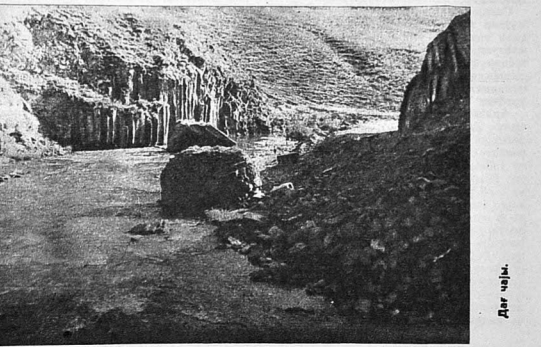
Азәрбајҹан романтизм лирикасыла тә-
бөтиниң натурәлист тәсвириләри дигити
чабл едир. Төбөтиниң натурәлистчәсиң
тәсвири заманы һеч дә, натурәлизм чөра-
һыныни тәләб етәдји киши, һөјатын фә-
мәксәс үчүн сәһиләмиңи тобөт мәһәзәлә-
ринин елә парлаг поетик ләһәзәләри јара-
дыры ки, онун тисәләтида һәр һәңсә
идеја-естетик гәјшә дүняма, мәһәндирә-
турәлист тәсвир усәлу тикнәликлә, һөјә-
тиликлә гөшушүр. А Сәһитини реал Азәр-
бајҹан тобөтиниң тикни ләһәзәләрини
чанлыдыр «Јај сәһәри» шөриңдә тәс-
вир олуған күншын «тоғ күтүб, гыры-
мыз атошлар» јәһмәсә чөбөһини өз сүрүсү-
вәт чә гырығиңда отармасы, сәһәрин әл-
әван рәңкәләри кими дөтәләр еһнәлә тә-

бөтә дөвчә ошан мәһәзәләрини үнүм-
ләшмиш угурулу поетик ифәдәсидир.

Өд түтүб гырымыз атошла јени јайды
Шафатин гырымыз рәңкәлә үфтү.
Ишмылаңды үфтү.
Бир гәдәр чајдан узәг, од галамыш
дағда чөбан.
Ојадыр өз сүрүсүн отлаја јәһәдә
чөбан.
Јумушақ көч чөмөһини үстә дүшүб шөһ
кечәдир.
Исти жоқуур, һәлә вар бир балача мөһ
кечәдир...
...Күн чымыр, көрдә булуд гырымыз
рәңкә бөзәдир.
Көндиләр чөх јөрүлүб, үјүгдән икни
ојандыр.

Индјодөк романтизм лирикада реәлист
үсүрләр кими гәјмәтләндирилән бела
мәһәләр әслиндә натурәлашдырмаја-
өјәнлијә, һөјәтиләјә тутарлы сүбүтдүр.
Халг шаһри С. Вүргүн һөмиңи шөра тә-
бөтини чанлы, бәдин тоқдәмиңи көрә Сәһ-
лоти «шәир-рәссам» әдләндирәдиҹидир.

Романтизм лирикада тобөт чөк вахт иф-
сан фәләнјотынн, әһвали-руһијәсиниң
төрәшүмүзә доғру истағамләндирил-
мишдыр. Лирикада јәј, бәһәр-ојәһи,
шүхүт, шөһбәтлик иһесәларынн, пәлзә
кыш бәдөнлигини, күсүкүнүн ифәдә-
сини гөһи төрәшүм едилмишдыр. Фәсилә-
рини дәһиһмәс исе иһсан әһвали-руһијә-
синдәң дөһишкәләдир, чөмиңјотда баш вә-
рәк јениләләрнә мә һәндәрдирмақ үчүн әл-
керишлик бәдин пријома кечирилмишдыр.
А Сәһитиниң «Јәһиңә нөгмәсә», «Јај кә-
чәси», «Гышы», А Шангиниң «Чөбан маһ-
сыһ» вә с. шө рәзәриңдә тобөт иһсанла-
шдыр. Шангиниң 1908-чи илдә гәләмә алды-
ғы «Вәһәр» шөриңсиндә тобөтәдә јаран-
чанлағамынн конуларә көтирдји
фөрөһ, иһкиблик, ишкыларығ әһвали

Дег чөһи.